

**RARANGKÉN BARUNG JEUNG GABUNG
DINA NOVÉL BÉNTANG HARIRING KARYA DIAN HENDRAYANA
(Ulikan Struktur, Fungsi, jeung Harti)**

SKRIPSI

diajukeun pikeun nyumponan salah sahiji sarat
nyangking gelar Sarjana Pendidikan

ku
Siti Komala
NIM 1500070

**DEPARTEMEN PENDIDIKAN BAHASA SUNDA
FAKULTAS PENDIDIKAN BAHASA DAN SASTRA
UNIVERSITAS PENDIDIKAN INDONESIA
2019**

**RARANGKÉN BARUNG JEUNG GABUNG
DINA NOVÉL BÉNTANG HARIRING KARYA DIAN HENDRAYANA
(Ulikan Struktur, Fungsi, jeung Harti)**

oleh
Siti Komala
1500070

Sebuah skripsi yang diajukan untuk memenuhi sebagian dari syarat memperoleh gelar
Sarjana Pendidikan pada Fakultas Pendidikan Bahasa dan Sastra

© Siti Komala
Universitas Pendidikan Indonesia
2019

Hak cipta dilindungi undang-undang.
Skripsi ini tidak boleh diperbanyak seluruhnya atau sebagian,
dengan dicetak ulang, difoto copy, atau cara lainnya tanpa ijin dari penulis.

LEMBAR PENGESAHAN

SITI KOMALA
NIM 1500070

RARANGKÉN BARUNG JEUNG GABUNG
DINA NOVÉL BÉNTANG HARIRING KARYA DIAN HENDRAYANA
(Ulikan Struktur, Fungsi, jeung Harti)

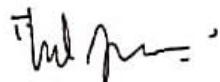
Disaluyuan jeung disahkeun ku:

Pangaping I,

Prof. Dr. H. Yayat Sudaryat, M.Hum.
NIP 196302101987031001

Pangaping II,

Temmy Widystuti, M.Pd.
NIH 02011021986507201

Kauninga ku

Pupuhu Departemen Pendidikan Bahasa Sunda
Fakultas Pendidikan Bahasa dan Sastra
Universitas Pendidikan Indonesia

Dr. Hj. Ruhailah, M.Hum.
NIP 196411101989032002

RARANGKÉN BARUNG JEUNG GABUNG
DINA NOVÉL BÉNTANG HARIRING KARYA DIAN HENDRAYANA
(Ulikan Struktur, Fungsi, jeung Harti)¹

Siti Komala²

ABSTRAK

Kasang tukang dina ieu panalungtikan téh nyaéta ayana pola rarangkén barung jeung gabung anu anyar. Larapna pola anu anyar téh aya dina novél *Bentang Hariring* karya Dian Hendrayana. Ku kituna, panalungtikan ieu téh miboga tujuan pikeun ngadekripsikeun (1) rarangkén barung jeung gabung dina novél *Béntang Hariring*; (2) struktur rarangkén; (3) fungsi rarangkén; jeung (4) harti rarangkén. Dina ieu panalungtikan téh ngagunakeun pamarekan kualitatif kalayan métode deksriptif jeung téhnik studi pustaka ngaliwatan téhnik modél prosés ((item and process (IP)). Anu jadi sumber data dina ieu panalungtikan téh nyaéta novél *Béntang Hariring* karya Dian Hendrayana nu kungsi meunang hadiah Samsoedi. Hasil anu kapanggih dina ieu panalungtikan téh aya 26 wangu rarangkén barung jeung gabung tina 215 kecap anu frekuensina 328 kali, di antarana 9 rarangkén barung jeung 17 rarangkén gabung. Disawang tina struktur panalungtikan aya 26 rupa pola struktur rarangkén barung jeung gtabung. Ari disawang tina fungsi rarangkén mah aya nu kaasup kana fungsi derivatif jeung fungsi infléktif. Katitén nu kaasup kana fungsi derivatif aya 33 rarangkén barung jeung gabung, ari anu kaasup kana fungsi infléktif mah aya 16 rarangkén. Lamun disawang tina harti gramatikal tina 26 rarangkén kapanggih 37 harti gramatikal anu anyar nyaéta harti ‘hal nu di –D’, ‘bisa di –D- an’, ‘bisa di -D- keun’, ‘bisa kakeunaan D’, ‘teu kahaja kakeunaan’, ‘kakeunaan D’, ‘teu dihaja D’, ‘jadi ngarasa’, ‘bagian’, ‘nuduhkeun (anafora)’, ‘tempat’, ‘hal anu patali jeung’, ‘paling’, ‘bakal’, ‘sawaktu’, ‘saharita’, ‘panganteb’, ‘aya di D’, ‘kakeunaan pagawéan’, ‘kakeunaan pagawéan D kalawan inténsif’, ‘dijieun jadi D’, ‘dijieun jadi ka D’, ‘kalakuan kakeunaan teu dihaja’, ‘ngalakukeun kalawan inténsif’, ‘ngalakukeun D (pikeun)’, ‘dina kaayaan’, ‘sababaraha kali ngalakukeun’, ‘méré D (ka)’, méré D’, ‘nyieun jadi D’, ‘ngajadikeun D (-an), ‘ngalakukeun D kalawan inténsif’, ‘ngahasilkeun D’, ‘nyababkeun’, ‘nepikeun’, ‘nitah di –D’.

Kecap Galeuh: Rarangkén barung, Rarangkén gabung, Struktur rarangkén, Fungsi Rarangkén, Harti Rarangkén

¹Ieu skripsi diaping ku Prof. Dr. H. Yayat Sudaryat M.Hum. jeung Temmy Widystuti, M.Pd.

²Mahasiswa Departemen Pendidikan Bahasa Sunda FPBS UPI entragan 2015.

KONFIKS DAN AMBIFIKS
DALAM NOVÉL BÉNTANG HARIRING KARYA DIAN HENDRAYANA
(Kajian Struktur, Fungsi, dan Makna)¹

Siti Komala²

ABSTRAK

Latar belakang dalam penelitian ini adalah adanya pola baru kata imbuhan *konfiks* dan *ambifiks*. Larapnya pola baru kata imbuhan ada dalam novél *Bentang Hariring* karya Dian Hendrayana. Oleh sebab itu, penelitian ini mempunyai tujuan untuk mendeskripsikan (1) imbuhan *konfiks* dan *ambifiks* dalam novel *Bentang Hariring*; (2) struktur imbuhan; (3) fungsi imbuhan; (4) makna imbuhan. Dalam penelitian ini menggunakan pendekatan kualitatif dengan metode deskriptif dan teknik studi pustaka dengan teknik model proses (*item and process (IP)*). Yang menjadi sumber data dalam penelitian ini adalah novél *Bentang Hariring* karya Dian Hendrayana sudah meraih hadiah Samsoedi. Hasil yang terdapat dalam penelitian ini ada 26 bentuk kata imbuhan *konfiks* dan *ambifiks* dalam 215 kata yang frekuensinya 328 kali, di antaranya 9 imbuhan *konfiks* dan 17 imbuhan *ambifiks*. Dilihat dari struktur penelitian ada 26 jenis pola struktur imbuhan *konfiks* dan *ambifiks*. Apabila dilihat dari fungsi imbuhan ada yang termasuk fungsi derivatif dan fungsi inflektif. Yang termasuk ke dalam fungsi derivatif ada 33 imbuhan *konfiks* dan *ambifiks* dan yang termasuk kedalam fungsi inflektif ada 16 imbuhan. Apabila dilihat dari makna gramatikal dalam 26 imbuhan teranalisis 37 makna gramatikal yang baru diantaranya makna , ‘hal yang di –D’, ‘bisa di –D-’, ‘bisa di -D-kan’, ‘bisa terkena D’, ‘tidak sengaja terkena’, ‘terkena D’, ‘tidak disengaja D’, ‘jadi merasa’, ‘bagian’, ‘menunjukan (anafora)’, ‘terkena dengan tidak sengaja’, ‘tempat’, ‘hal yang berkaitan dengan’, ‘paling’, ‘akan’, ‘sewaktu’, ‘seketika’, ‘panganteb’, ‘ada di D’, ‘terkena kerjaan’, ‘terkena kerjaan D dengan inténsif’, ‘dibuat jadi D’, ‘dibuat jadi ke D’, ‘kelakuan terkena tidak sengaja’, ‘melakukan dengan inténsif’, ‘melakukan D (untuk)’, ‘dalam keadaan’, ‘beberapa kali melakukan’, ‘memberi D (ke)’, memberi D’, ‘membuat D’, ‘menjadikan D (-an), ‘melakukan D dengan inténsif’, ‘menghasilkan D’, ‘menyebabkan’, ‘menyampaikan’, ‘menyuruh di –D’.

Kata Kunci: *konfiks*, *ambifiks*, *Struktur Imbuhan*, *Fungsi Imbuhan*, *Makna Imbuhan*

¹ Ini skripsi dibimbing oleh Prof. Dr. H. Yayat Sudaryat M.Hum. dan Temmy Widayastuti, M.Pd.

² Mahasiswa Departemen Pendidikan Bahasa Sunda FPBS UPI entragan 2015.

**CONFIX AND AMBIFIX
IN NOVEL *BÉNTANG HARIRING* BY DIAN HENDRAYANA
(Study of Structure, Function and Meaning)¹**

Siti Komala²

ABSTRACT

This research is motivated by the new pattern of confix and ambifix words. The hope is that the new pattern of affix words is in the novel Harientang by Dian Hendrayana. Therefore, this study aims to describe (1) confix and ambifix affixes in the Bentang Hariring novel; (2) additive structure; (3) additive function; (4) affixing meaning. In this study using a qualitative approach with descriptive methods and literature study techniques with (process and process (IP) models. The source of the data in this study is the novel Béntang Hariring by Dian Hendrayana which has won the same prize. Results contained in there are 26 forms of confix and ambifix, including 9 confix affixes and 17 ambifiks affixes. Considering the structure of the study there are 26 types of confix and ambifix structure patterns, when seen from the additive function there are derivative functions and inflective functions. including derivative functions, there are 33 confixes and ambifixes and those included in the inflective function are 16 affixes, whereas when viewed from the grammatical meaning in the analysis of 26 affixes 37 the new grammatical meanings include meaning, 'thing on D', 'can be -D-an', 'can be -D- keun', 'can be affected D', 'accidentally hit', 'hit D', 'accidental D', 'so feel', 'part', showing (anafora)', 'the place', 'things related to', 'most', 'will', 'when', 'immediately', 'panganteb', 'it is inD', 'exposed to work', 'exposed to intensive work D', 'made finished D', 'made to D', 'the behavior was accidentally exposed', 'conduct inténatif', 'do D (for')', 'in a state of', 'several times', 'give D (to)', 'give D', 'make it finished D', 'make D (-an), 'do D intensively', 'produce D', 'cause', 'deliver', 'tell on -D'.

Keywords: Confix , ambifix , affix structure, affix function, affix meaning

¹ This research guided by Prof. Dr. H. Yayat Sudaryat M.Hum. and Temmy Widyastuti, M.Pd.

² The Student Of Sundanese Languange Education Departement, Faculty of Languange and Literature Educations, Indonesia University of Education 2015.

DAPTAR EUSI

PERNYATAAN.....	i
PANGJAJAP	ii
TAWIS NUHUN.....	iii
ABSTRAK.....	vi
DAPTAR EUSI.....	ix
DAPTAR TABÉL.....	xiii
DAPTAR BAGAN.....	xiv
DAPTAR LAMPIRAN	xv
DAPTAR SINGGETAN	xvi

BAB I BUBUKA..... 1

1.1 Kasang Tukang Panalungtikan	1
1.2 Rumusan Masalah.....	3
1.3 Tujuan Panalungtikan	4
1.3.1 Tujuan Umum.....	4
1.3.2 Tujuan Husus	4
1.4 Mangpaat Panalungtikan	4
1.4.1 Mangpaat Tioritis.....	4
1.4.2 Mangpaat Praktis	4
1.5 Raraga Tulisan	5

BAB II ULIKAN TIORI RARANGKÉN BARUNG JEUNG GABUNG, ULIKAN SAMÉMÉHNA, JEUNG RARAGA MIKIR 6

2.1 Ulikan Tiori Rarangkén	6
2.1.1 Watesan Rarangkén	6

2.1.2 Wanda Rarangkén.....	6
2.1.3 Rarangkén Barung jeung Gabung.....	7
2.1.4 Rarangkén Minangka Wangun Morfologis	9
2.1.5 Prosés Ngawangun Kecap Maké Rarangkén	14
2.2 Ulikan Saméméhna	23
2.3 Raraga Mikir.....	23

BAB III MÉTODE PANALUNGTIKAN 23

3.1 Desain Panalungtikan	23
3.2 Sumber Data Panalungtikan	27
3.3 Téhnik Ngumpulkeun Data.....	29
3.4 Instrumén Panalungtikan	29
3.5 Téhnik Ngolah Data.....	30

BAB IV HASIL PANALUNGTIKAN JEUNG PEDARAN..... 32

4.1 Hasil Panalungtikan	32
4.1.1 Rarangkén Barung jeung Gabung.....	33
4.1.1.1 Rarangkén Barung.....	33
4.1.1.2 Rarangkén Gabung	35
4.1.2 Struktur Rarangkén Barung jeung Gabung dina Novél <i>Bentang Hariring</i> karya Dian Hendrayana	39
4.1.2.1 Struktur Ngagarangkénan barung sa—na	39
4.1.2.2 Struktur Ngagarangkénan Barung ka—an	41
4.1.2.3 Struktur Ngagarangkénan Barung ka—eun	43
4.1.2.4 Struktur Ngagarangkénan Barung ka—na	43
4.1.2.5 Struktur Ngagarangkénan Barung pa—an	46
4.1.2.6 Struktur Ngagarangkénan Barung pang—an	47
4.1.2.7 Struktur Ngagarangkénan Barung pang — na	48
4.1.2.8 Struktur Ngagarangkénan Barung pi—eun.....	48
4.1.2.9 Struktur Ngagarangkénan Barung sa—an	48

4.1.2.10 Struktur Ngararangkénan Gabung di- + -an.....	49
4.1.2.11 Struktur Ngararangkénan Gabung di- + -keun.....	51
4.1.2.12 Struktur Ngararangkénan Gabung di- + -an + -ana.....	52
4.1.2.13 Struktur Ngararangkénan Gabung di—na + -keun	52
4.1.2.14 Struktur Ngararangkénan Gabung di—na + piKa-	52
4.1.2.15 Struktur Ngararangkénan Gabung ka- + -keun	53
4.1.2.16 Struktur Ngararangkénan Gabung N- + -al- + -keun	53
4.1.2.17 Struktur Ngararangkénan Gabung N- + -an	54
4.1.2.18 Struktur Ngararangkénan Gabung N- + -ar- + -keun	56
4.1.2.19 Struktur Ngararangkénan Gabung N- + -eun	56
4.1.2.20 Struktur Ngararangkénan Gabung N- + -eun + -ana.....	57
4.1.2.21 Struktur Ngararangkénan Gabung N- + -keun.....	57
4.1.2.22 Struktur Ngararangkénan Gabung N- + -keun + -ana.....	59
4.1.2.23 Struktur Ngararangkénan Gabung N- + -na	60
4.1.2.24 Struktur Ngararangkénan Gabung pang—keun + N-.....	61
4.1.2.25 Struktur Ngararangkénan Gabung sa—na + N-	62
4.1.2.26 Struktur Ngararangkénan Gabung sa—na +-eun	62
4.1.3 Fungsi Rarangkén Barung jeung Gabung dina Novél <i>Béntang Hariring</i> karya Dian Hendrayana	63
4.1.3.1 Fungsi Infléktif	64
4.1.3.2 Fungsi Derivatif.....	72
4.1.4 Harti Rarangkén Barung jeung Gabung	82
4.1.4.1 Harti ‘hal nu di-D’	83
4.1.4.2 Harti ‘bisa di –D- an’	83
4.1.4.3 Harti ‘nyababkeun’	84
4.1.4.4 Harti ‘kakeunaan’	84
4.1.4.5 Harti ‘dina kaayaan D’	84
4.1.4.6 Harti ‘kakeunaan kalakuan teu dihaja’	85
4.1.4.7 Harti ‘kakeunaan D’	85
4.1.4.8 Harti ‘teu dihaja’	86

4.1.4.9 Harti ‘ngarasa’	86
4.1.4.11 Harti ‘nuduhkeun (anafora)’	87
4.1.4.12 Harti ‘tempat’	87
4.1.4.13 Harti ‘hal anu patali jeung D’	88
4.1.4.14 Harti ‘paling’	88
4.1.4.15 Harti ‘bakal D’	89
4.1.4.16 Harti ‘sawaktu’	89
4.1.4.17 Harti ‘saharita D (-na)’	89
4.1.4.18 Harti ‘panganteb’	91
4.1.4.19 Harti ‘aya di’	91
4.1.4.20 Harti ‘kakeunaan pagawéan ’	91
4.1.4.21 Harti ‘kakeunaan pagawéan D kalawan intensif’	91
4.1.4.22 Harti ‘dijieun jadi D’	92
4.1.4.23 Harti ‘dijieun sangkan ka D’	92
4.1.4.24 Harti ‘kalakuan kakeunaan teu dihaja’	92
4.1.4.25 Harti ‘ngalakukeun kalawan inténatif’	93
4.1.4.26 Harti ‘ngalakukeun pagawéan D (pikeun)’	93
4.1.4.27 Harti ‘dina kaayaan D’	94
4.1.4.28 Harti ‘sabahaha kali ngalakukeun’	94
4.1.4.29 Harti ‘méré D (ka)’.....	95
4.1.4.30 Harti ‘méré D’	95
4.1.4.31 Harti ‘nyieun jadi D’	95
4.1.4.32 Harti ‘mibanda D’	96
4.1.4.33 Harti ‘ngalakukeun D kalawan inténatif’	96
4.1.4.34 Harti ‘ngahasilkeun D’	97
4.1.4.35 Harti ‘nyababkeun’.....	97
4.1.4.36 Harti ‘nepikeun’	98
4.1.4.37 Harti ‘nitah di-D’	98
4.2 Pedaran Hasil Panalungtikan	98

BAB V KACINDEKAN, IMPLIKASI, JEUNG RÉKOMENDASI.....	107
5.1 Kacindekan	107
5.2 Implikasi	109
5.3 Rékoméndasi.....	109
DAFTAR RUJUKAN	110
Lampiran - Lampiran.....	112
RIWAYAT HIRUP	161

DAFTAR RUJUKAN

- Arikunto, S. (2010). *Prosedur Penelitian*. Jakarta: Rineka Cipta.
- Chaer, A. (2015). *Morfologi Bahasa Indonesia (Pendekatan Proses)*. Jakarta: Rineka Cipta.
- Gumilar, C. G. (2015). Wacana Wayang Golek Cepot Kembar Dari Giriharja 3 (Kajian Strukturan dan Etnopedagogik). *Loka Basa*, 7, 66. Retrieved from <http://ejournal.upi.edu/index.php/lokabasa/article/view/3143/2164>
- Handayani, H. (2004). *Rarangken Gabung dina Novel Katineung Karangan Holisoh M.E*. Universitas Pendidikan Indonesia.
- Hendrayana, D. (2015). *Bentang Hariring*. Bandung: KSB RAWAYAN.
- Kridalaksana, H. (1992). *Pembentukan Kata Dalam Bahasa Indonesia*. Jakarta: PT Gramedia Pustaka Utama.
- Maulani, C. (2015). *Rarangken Tukang dina Karangan Pangalaman Pribadi Siswa Kelas VII-D SMPN 44 Bandung (Tilikan Struktur, Fungsi, jeung Harti)*. Universitas Pendidikan Indonesia.
- Munandar, Y. (2016). Afiks Pembentuk Verba Basa Sunda. *Humanika*, 1, 4. Retrieved from ojs.uho.ac.id/index.php/HUMANIKA/article/viewFile/730/pdf
- Muslich, M. (2010). *Tata Bentuk Bahasa Indonesia*. Jakarta: Bumi Aksara.
- Parera, J. D. (2010). *Morfologi Bahasa*. Jakarta: PT Gramedia Pustaka Utama.
- Prayogi, D. S. T., Beratha, N. L. S., & Sukarin, N. W. (2018). Perubahan Makna Adjektiva Berimbuhan Sufiks: Kajian Morfosemantiks. *Linguistika*, 48, 28. Retrieved from <https://media.neliti.com/media/publications/229524-perubahan-makna-adjektiva-berimbuhan-suf-ec720303.pdf>
- Putrayasa, I. B. (2010). *Kajian Morfologi (Bentuk Derivasional dan Infleksional)*. Bandung: PT Refika Aditama.
- Ramlan, M. (2009). *Morfologi Suatu Tinjauan Deskriptif*. Yogyakarta: CV. Karyono.
- Ridwan. (2004). *Rarangken Tengah dina Kumpulan Carita Pondok nu Baralik*

- Manggung karya Nano. S Pikeun Lamun Pangajaran Basa Sunda di SLTP.*
Universitas Pendidikan Indonesia.
- Romli, M., & Wildan, M. (2015). Afiksasi Dalam Bahasa Indonesia dan Bahasa Sunda (Studi Kontrastif). *Sasindo Unpam*, 2, 7. Retrieved from <http://openjournal.unpam.ac.id/index.php/Sasindo/article/view/392/318>
- Rosmana. (2003). *Morfologi Basa Sunda*. Bandung: JPBD FPBS UPI.
- Sudaryat, Y. (2003). *Pedaran Basa Sunda*. Bandung: CV Geger Sunten.
- Sudaryat, Y. (2005). *Kamus Istilah Elmuning Basa Sunda*. Bandung: CV Karya IPTEK.
- Sudaryat, Y. (2013). Fungsi Gramatikal dan Semantis Sufiks -eun dalam Bahasa Sunda. *Loka Basa*, 4, 98. Retrieved from <http://ejournal.upi.edu/index.php/lokabasa/article/view/3132>
- Sudaryat, Y. (2014). *Linguistik Umum (Elmuning Basa)*. Bandung: Jurusan Pendidikan Bahasa Daerah FPBS UPI.
- Sudaryat, Y., Prawirasumantri, A., & Yudibrata, K. (2013). *Tata Basa Sunda Kiwari*. Bandung: Yrama Widya.
- Sugiyono. (2017). *Metode Penelitian Kualitatif*. Bandung: Alfabeta.
- Tamsyah, B. R. (2010). *Galuring Basa Sunda*. Bandung: Pustaka Setia.
- Wahyuni, N. (2015). Afiks Pembentuk Verba dalam Bahasa Bugis dialek Luwu. *Humaika*, 3, 4. Retrieved from <http://ojs.uho.ac.id/index.php/HUMANIKA/article/view/597>
- Wati, N. W. K., Suparwa, N., & Sri, M. S. (2017). Analisis Pemakaian Afiks pada Kumpulan Puisi Malu (Aku) Jadi Orang Indonesia Karya Taufiq Ismail. *Humanis*, 21, 12. Retrieved from https://sinta.unud.ac.id/uploads/dokumen_dir/54e96644fc1ad880e6706da7110b8cfc.pdf
- Wibowo, J. (2016). Aplikasi Penentuan Kata Dasar Dari Kata Berimbuhan Pada Kalimat Bahasa Indonesia Dengan Algoritma Stemming. *Riset Komputer (Jurikom)*, 3, 346. Retrieved from <https://ejurnal.stmik-budidarma.ac.id/index.php/jurikom/article/download/70/47%0A%0A>

